

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS APŽVALGA

2018

2

ISSN 2424-5496 (ONLINE)

**NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS
APŽVALGA
2018 / 2**

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2018

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Namų ūkių¹ finansinė padėtis ir elgsena daro reikšmingą įtaką Lietuvos finansų sistemos stabilumui. Lietuvos banko duomenimis, 2018 m. rugpjūčio mėn. Lietuvoje veikiančių kredito įstaigų namų ūkiams suteiktos paskolos sudarė 38,5 proc. viso tokių įstaigų Lietuvos rezidentams suteiktų paskolų portfelio, o indėliai – 60,0 proc. visų Lietuvos rezidentų indėlių. Norint tinkamai įvertinti namų ūkių finansinius įpročius, jų susiformavimo priežastis, ateities vertinimą, du kartus per metus² atliekama namų ūkių apklausa ir jos pagrindu parengiama rezultatų apžvalga.

Apžvalgoje sąvokos „respondentas“ ir „namų ūkis“ vartojamos sinonimiškai. Apklausos metu buvo apklausiami 18 m. ir vyresni Lietuvos namų ūkių nariai, daugiausia žinantys apie namų ūkio finansinę padėtį. Didmiesčiais vadinami Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys, kitais miestais – kiti miestai ir rajonų centrai, o kaimais – kaimo vietovės ir vienkiemiai. Toliau esančiose 1 ir 2 lentelėse nurodomas respondentų pasiskirstymas pagal amžių, gyvenamąją vietą ir namų ūkio pajamas.

1 lentelė. Apklausoje dalyvavusių respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir gyvenamąją vietą (proc.)

Amžiaus grupė	Gyvenamoji vieta			Iš viso
	didmiesčiai	kiti miestai	kaimai	
18–29 m.	6,8	2,9	3,3	13,0
30–49 m.	17,2	11,5	9,5	38,2
50 m. ir daugiau	18,2	11,6	18,8	48,8
Iš viso	42,4	26,0	31,6	100,0

2 lentelė. Apklausoje dalyvavusių respondentų pasiskirstymas pagal namų ūkio pajamas

Namų ūkio pajamos, Eur	Pasiskirstymas, proc.
Iki 401	13,7
401–800	26,2
801–1 200	21,2
1 201–1 600	13,6
Daugiau kaip 1 600	12,8
Nežino, neatsakė	12,5
Iš viso	100,0

Šios apžvalgos priedą su duomenų lentelėmis *Excel* formatu galite rasti Lietuvos banko interneto [svetainėje](#).

¹ Namų ūkiu šioje apklausoje laikomas atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidomis ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis. Giminytės ar vedybiniai ryšiai tarp namų ūkio asmenų nebūtinai.

² Lietuvos banko užsakyму apklausą atliko viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė UAB „BERENT Research Baltic“. Apklausa atlikta 2018 m. rugpjūčio mėn. Apklausta 1 000 namų ūkių.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

Namų ūkių nuomone, jų finansinė padėtis yra vis geresnė – teigiamai savo finansinę padėtį vertina trys ketvirtadaliai namų ūkių. Geriausiai (81 %) savo finansinę padėtį vertino šeimos, patenkančios į vidutinio amžiaus (30–49 m.) gyventojų grupę. Namų ūkių, nurodžiusių, kad jiems neužtenka pinigų net maistui, dalis nesikeitė – taip teigė 5 proc. apklaustųjų. Respondentų, kurie teigė, kad maistui pinigų pakanka, bet labai sunku nusipirkti drabužių, sumažėjo – nuo 25 iki 19 proc. Antrą pusmetį iš eilės daugėja namų ūkių (iki 32 %), kuriems pakanka pinigų, kad įsigytų stambesnį pirkinį (pvz., televizorių, šaldytuvą), tačiau negalinčių įsigyti brangaus pirkinio (pvz., buto, vasarnamio).

Du iš trijų respondentų teigia gebantys sutaupyti bent dalį savo pajamų – taip teigiančių respondentų dalis auga pastaruosius dvejus metus. Kaip ir ankstesnių apklausų metu, dažniausiai per mėnesį sutaupoma suma sudarė nuo 31 iki 150 Eur – taip teigė šiek tiek daugiau nei kas trečias respondentas, kuriam per praėjusius 6 mėn. pavyko sutaupyti. Nuo 20 iki 25 proc. padaugėjo gyventojų, kurie per mėnesį sugebėjo atsidėti nuo 151 iki 300 Eur. Noras turėti pakankamai lėšų nenumatytoms išlaidoms bei galimas finansinės būklės pablogėjimas ateityje ir toliau yra svarbiausios taupymo priežastys – taip teigė atitinkamai 60 ir 55 proc. respondentų. Du iš trijų namų ūkių, patenkančių į jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojų grupę, svarbiausia taupymo priežastimi įvardijo planuojamus trumpalaikius pirkinius ateityje.

Kaip ir ankstesnės apklausos metu, daugėjo (nuo 20 iki 27 %) respondentų, teigiančių, kad jų pajamos per praėjusius 6 mėn. augo. Kad pajamos didėjo praėjusį pusmetį, minėjo kas trečias (37 %) didžiausias (daugiau nei 1 600 Eur per mėn.) pajamas gaunantis respondentas. Ankstesnį pusmetį mažiausiai pajamos didėjo teigė kaimuose gyvenantys ir mažiausias (iki 400 Eur per mėn.) pajamas uždirbantys gyventojai (atitinkamai 22 ir 13 % šių grupių respondentų). Kad pajamos praėjusį pusmetį mažėjo, minėjo 17 proc. respondentų, o kas antras (52 %) gyventojas nurodė, kad jos nekito. Pajamų pokyčio per ateinančius 6 mėn. nesitiki šiek tiek daugiau nei kas antras (54 %) namų ūkis. Lyginant su ankstesne apklausa, didėjo gyventojų dalys, laukiančios ir pajamų didėjimo, ir mažėjimo per ateinančius 6 mėn. (atitinkamai nuo 14 iki 23 % ir nuo 8 iki 14 %). Kas antras namų ūkis tikisi, kad jo būtiniausios išlaidos per artimiausius 6 mėn. padidės (ankstesnės apklausos metu taip teigusią namų ūkių buvo 62 %). Didžiausią susirūpinimą namų ūkiams ir toliau kėlė galimas maisto kainų kilimas, tačiau taip teigiančių namų ūkių dalis nuosekliai mažėja dvejus metus iš eilės (nuo 49 iki 36 %). Galimas komunalinių paslaugų kainų kilimas ir darbo praradimas susirūpinimą kėlė šiek tiek daugiau nei kas dešimtam gyventojui (atitinkamai 12 ir 11 %).

Namų ūkiai būtų patenkinti gyvenimo sąlygomis Lietuvoje, jeigu gautų 400 Eur didesnes pajamas, negu gauna dabar. Keturi iš dešimties respondentų teigė, kad būtų patenkinti, jeigu jų pajamos sudarytų 801–1 600 Eur per mėn. Trečdalis namų ūkių būtų patenkinti gyvenimo sąlygomis Lietuvoje, jeigu jų pajamos būtų didesnės nei 1 600 Eur per mėn. Iš šiuo metu 1 600 Eur per mėn. ar daugiau pajamų gaunančių šeimų kas antra norėtų uždirbti bent 2 000 Eur per mėn., kad pavyktų atsidėti bent dalį savo pajamų taupymui.

Gyventojams būstas ar kitas nekilnojamasis turtas ir toliau yra patraukliausia investicija – taip teigia beveik kas antras respondentas. Tokį turtą kaip patraukliausią investiciją dažniausiai nurodė didmiesčiuose gyvenantys ir vidutinio amžiaus (30–49 m.) grupei priklausantys gyventojai (atitinkamai 55 ir 50 % šių grupių respondentų).

Trečdalis (35 %) namų ūkių mano, kad dabar yra geresnis metas būstą parduoti. Ankstesnės apklausos metu taip teigusią gyventojų buvo 32 proc. Respondentų, teigiančių, kad šiuo metu geresnis metas būstą pirkti, sumažėjo – nuo 34 iki 28 proc.

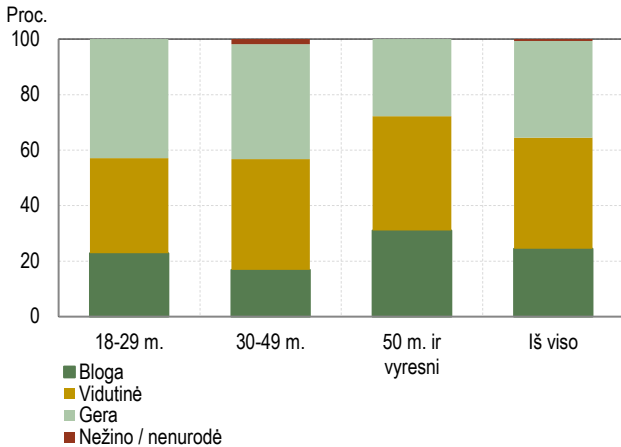
Būsto kainų kilimo per artimiausius metus tikisi daugiau nei pusė (53 %) respondentų, tačiau ši dalis ir toliau nuosekliai mažėja. Namų ūkių, manančių, kad būsto kainos per artimiausius metus mažės, dalis padidėjo nuo 8 iki 13 proc. Būsto kainų pokyčių nesitikinčių respondentų dalis taip pat šiek tiek mažėjo – nuo 21 iki 15 proc.

Trys iš penkių (62 %) gyventojų teigia gyvenantys nuosavame būste, įsigytame neimant paskolos. Dažniausiai (87 %) taip teigė vyresni (50 m. ir daugiau) gyventojai. Kad gyvena nuosavame būste, įsigytame už paskolą, dažniausiai nurodė didžiausias pajamas (1 600 Eur per mėn. ar daugiau) ir vidutinio amžiaus (30–49 m.) grupei priklausantys gyventojai (atitinkamai 36 ir 32 %). Beveik kas antras (47 %) jaunesnio amžiaus (18–29 m.) gyventojų grupės respondentas teigė gyvenantis nuomojamame būste.

PAGRINDINIAI PAVEIKSLAI

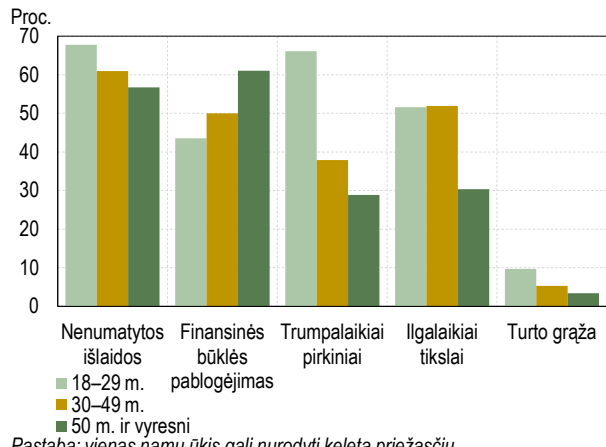
Geriausiai savo finansinę padėtį vertina vidutinio amžiaus (30–49 m.) gyventojai

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai amžiaus grupei, finansinės padėties vertinimas (% , palyginti su visais atitinkamos amžiaus grupės namų ūkiais)

Jaunesni gyventojai dažniausiai taupo nenumatytoms išlaidoms, o vyresni – siekdami turėti atsargų finansinės būklės pablogėjimo atveju

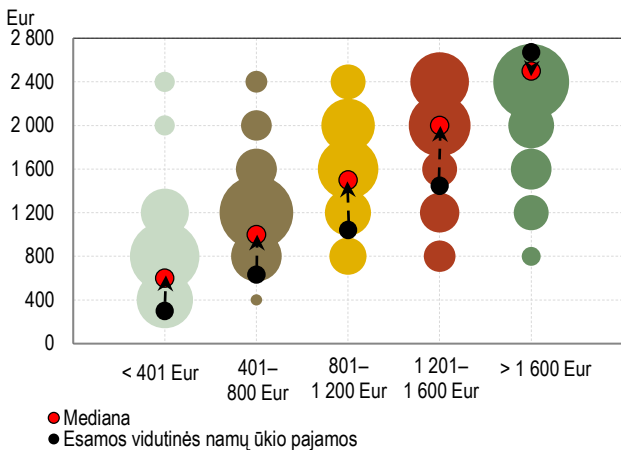
Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai amžiaus grupei, paminėtos taupymo priemonės (% , palyginti su visais atitinkamos amžiaus grupės namų ūkiais, kuriems pavyko sutaupyti)

Pastaba: vienas namų ūkis gali nurodyti keletą priežasčių.

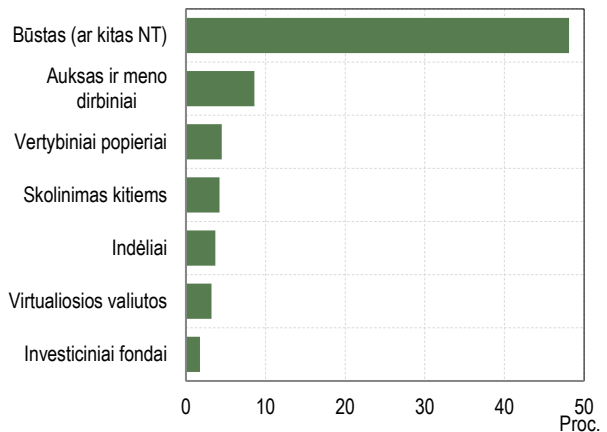
Namų ūkiai norėtų gauti bent 400 Eur daugiau (išskyrus 1 600 Eur per mėn. ar daugiau gaunančius namų ūkiais), kad gebėtų atsidėti bent dalį pajamų taupymui

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai pajamų grupei, nurodytos mažiausios pajamos, kurias namų ūkis turėtų gauti, kad būtų patenkintas gyvenimo sąlygomis Lietuvoje (% , palyginti su visais atitinkamos pajamų grupės namų ūkiais)

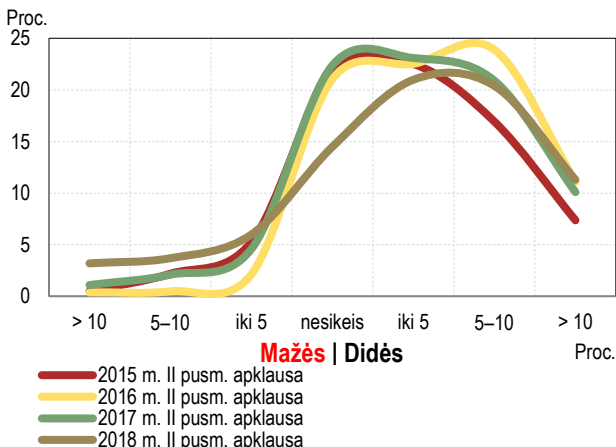
Beveik pusė respondentų nurodė, kad patraukliausia investicija laiko būstą ar kitą nekilnojamąjį turtą

Namų ūkių nurodyta šiuo metu patraukliausia investicija (% , palyginti su visais apklaustaisiais)

Didžiausia dalis apklaustųjų mano, kad būsto kainos per artimiausius 12 mėn. kils iki 5 proc.

Namų ūkių pasiskirstymas pagal būsto kainų prognozę per artimiausius 12 mėn. (% , palyginti su visais apklaustaisiais)

Beveik pusė jaunesnio amžiaus gyventojų gyvena nuomojama būste

Namų ūkių, kurių didžiausias pajamas gaunantis narys priklauso nurodytai amžiaus grupei, gyvenamojo būsto tipas (% , palyginti su visais atitinkamos amžiaus grupės namų ūkiais)

